

## Škola i vjeronauk pred izazovom obrazovne reforme

Poruka predsjednika Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za katehizaciju i novu evangelizaciju na početku školske i katehetske godine 2017./2018.

**Čovjek je put Crkve.** Prošlogodišnje obilježavanje dvadeset i pet godina katoličkoga vjeronauka u školi u Republici Hrvatskoj pružilo nam je mogućnost zahvalno se sjetiti prijednoga puta Crkve te nas još jednom učinilo pozornima na nikada dovršenu zadaću evangelizacije i naviještanja Riječi Božje kao njezina temeljnoga poslanja. Bile su to godine rađanja i razvoja Republike Hrvatske, kao i godine učenja života u novim okolnostima. I naša je Crkva, premda izrasla na iskustvu povijesti čitavoga kršćanstva, bila pozvana odgovarati tim izazovima novim izričajima i oblicima rada, a nadasve novim misionarskim žarom. Vjeronauk u školi zasigurno je jedno od njezinih najdragocjenijih iskustava posljednjih dva i po desetljeća.

Svjedočanstvo prošloga vremena iznova nas je podsjetilo da Crkva ne raste prozelitizmom, nego atraktivnošću (Benedikt XVI., *Homilija na misi na početku Pete konferencije biskupa Latinske Amerike* 13. svibnja 2007.), pri čemu je atraktivnost samo sinonim za živo svjedočanstvo vjere svakoga koji je uključen u najljepšu zadaću kršćanstva, koja se zove naviještanje evanđelja. Usto smo se još jednom uvjerali da se evanđelje može, ako je potrebno, i riječima propovijedati (papa Franjo, *Nagovor na Međunarodnom susretu kateheta u Rimu* 27. rujna 2013.). To znači da vjera nije najprije konstrukcija naših misli, nego su za njezino naviještanje odlučujući čin, odnosno djelo, konačno - život. A gdje god se živi u Kristu, živi se u dinamici ljubavi, koju je Crkva priopćavala suvremenom čovjeku – i to ne samo vjeronaukom u školi. I vjeronaukom u školi, u zajedništvu s drugim školskim predmetima, Crkva je nastojala i želi biti u službi čovjeku, kojemu otvara vrata evanđelja, koje je Krist, u kojemu se nalazi punina života. Na taj način ona ostvaruje svoju zadaću, koju je sv. Ivan Pavao II. definirao riječima: „Čovjek je put Crkve“ (*Otkupitelj čovjeka*, 14).

**Tko je za vjeronauk u školi, za čovjeka je.** Čovjek živi od onoga što nije sam stvorio. Ono što je on danas, čime se služi i čemu kroči, svoje korijene ima u povijesti, koja je na ovim europskim prostorima duboko kršćanska. No, kršćanska povijest našega naroda i Europe doista ne mora značiti da bi svaki čovjek trebao biti nasljednik kršćanske vjeroispovijesti. Ipak, tvrdnja da će odnos religije i obrazovanja, vjeronauka u školi i „modernoga sustava školstva“ navodno biti bolji ako se vjeronauk ponovno progna iz školskih klupa, često je površan i rasprave nedostojan diskurs.

Tako su npr. zagovaratelji primjenjujućega znanja, onoga funkcionalnog (koje bi učenike trebalo osposobiti za nešto i koje trenutno dominira školskim sustavom), svjesni da ne mogu znati što će učenik trebati učiti u budućnosti – jer tehnički se svijet i potrebe tržišta rada razvijaju doista vrlo brzo. Oni opet kojima je stalo do čovjeka i njegova dobra, stavljajući njegovo dobro i sreću iznad kolektivnih i običajnih normi, te iznad svakog etičkog, vrijednosnog i identitetskog pitanja, zapravo ga čine zarobljenikom vlastitoga 'ja'. Onako kako je pamćenje jednoga čovjeka nedovoljno da bi se ono nazvalo poviješću, tako je i nada jednoga čovjeka u vlastito dobro premalo da bi se ona nazivala budućnošću čovječanstva. Obrazovni sustav koji bi želio odgajati čovjeka samo kao pojedinca, kojemu bi njegova vlastita sreća bila jedini cilj, zaboravlja da je odgoj srca, savjesti i cjelovite osobe više od odgoja za sreću u ovozemaljskom životu. Obrazovni je sustav uvijek proces, koji mora poučavati te izgrađivati međuljudske odnose. Kršćanski gledano, to je proces koji poučava životu svih ljudi - stvorenih na sliku Božju. Konačno, vrijeme u kojemu živimo pokazuje da je netolerantnost među ljudima različitih kultura i vjeroispovijesti često plod nepoznavanja drugoga u njegovu kulturološkom i vjerskom opredjeljenju. Učestali nesporazumi, predrasude i stalni strahovi pred ljudima različitih kultura

i vjera bitno počivaju na nedostatnom poznavanju, a onda i prihvaćanju drugih i drukčijih. Katolička Crkva, i vjeronaukom u školi, posebno njegovom ekumenskom i međureligijskom dimenzijom, želi priopćavati spoznaje ne samo o svojoj konfesiji, nego o kršćanstvu i religiji općenito. Njezin je dijalog s nekršćanskim vjeroispovijestima također neizostavni dio vjeronaučne nastave. Vjeronaučno upoznavanje s religijskim i konfesionalnim, etičkim i duhovnim sadržajima i stavovima u kršćanstvu i u drugim religijama, želi pridonijeti izgradnji mira i suživota u različitosti te oslobađati čovjeka od straha u susretu s drugim i drukčijim.

Svjesni smo, dakle, da bez učenja, pa i stjecanja primjenjujućega znanja i vještina, nije moguće suvremeno obrazovanje. No, želimo naglasiti da bez obrazovanja koje u sebi ne sadrži i onu odgojnu dimenziju, koja je mnogima na rubu njihova promišljanja (tj. obrazovanje bez pitanja smisla ljudskoga života, identiteta, vrijednosti i etičkih posljedica), postaje samo tehnika za vježbanje određenih operacija. Stoga, ako i želimo funkcionalno obrazovanje, ono ne bi smjelo biti samo „funkcionalno“. Razmišljajući o reformi obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj, mnogi promatraju vjeronauk u školi, kao predmet, očima sumnje i nesnošljivosti. Čini se da se pritom i Crkvu povezuje s institucijom kojoj nije stalo do dobra i sreće suvremenoga i konkretnoga čovjeka. Tako glasna manjina često poseže za progonom vjeronauka iz škole, ne razmišljajući pritom da je on samo dio ustavnih prava na vjersku slobodu i na javno očitovanje religijskih stavova i uvjerenja. Može se steći dojam da je nekima još uvijek misao vodilja poznata metodička ateistička radna hipoteza *etsi deus non daretur*. Doista, moguće je da u suvremenoj kulturi čovjek bude obrazovan, a da pritom ne bude religiozan. No, nemoguće je da se čovjek smatra obrazovanim, a da se pritom ne sučeljava s pitanjima vjere, koja je mnogima izvor života i cilj njihovih nastojanja. Vjeronauk u školi, koji u posljednjih dvadeset i pet godina služi dobru hrvatskog čovjeka i društva, i nadalje je pozvan činiti to isto te pritom ne zaboravljati svoju prvotnu zadaću: naviještati Onoga koji je došao 'radi nas ljudi i radi našega spasenja'. Tko je, dakle, za vjeronauk u školi, taj je za čovjeka. A tko je za dobro suvremenoga čovjeka, bit će i za vjeronauk u školi.

**Evandjelje opisivati vlastitim životom.** Sve više postajemo svjesni činjenice da škola više nije jedino mjesto učenja. Štoviše, škola ponekad postaje periferno mjesto odgoja i učenja. Mnogo su toga preuzeli mediji te svijet suvremene računalne tehnologije, koji učenicima omogućavaju da u jednom trenutku saznaju sve što požele o nekoj temi. Tako svi mogu znati sve u istom trenutku, i svatko na svoj način. Unatoč tome, još i više usprkos tome, nikada učenik nije toliko trebao dobrog učitelja, odnosno vjeroučitelja, kao danas. A nikada nije trebalo toliko hrabrosti kao danas da bi se postalo učiteljem. Još više vjeroučiteljem! Naime, biti vjeroučitelj isto je što i ostvarivati životni program i svakodnevno životom tumačiti životni stav. No, ni škola, ni vjeronauk u školi, ni vjero/učitelji ne trebaju se bojati tih „periferija“. Naime, „Bog se ne boji“, rekao je papa Franjo katehetama i vjeroučiteljima. „Bog nema straha od periferija... On je kreativan i zbog toga nije nepomičan. On nas prima, dolazi nam ususret, razumije nas... Da bismo bili vjerni Kristu, kreativni, moramo biti sposobni prihvatiti promjene. Zašto? Da se prilagodimo okolnostima u kojima moramo naviještati Evandjelje. Kreativnost je stup onoga što znači biti kateheta“ (papa Franjo, *Propovijed na Međunarodnom susretu kateheta u Rimu* 29. rujna 2013.). Stoga, ako se i vjeroučitelj odluči koristiti suvremenim načinom izražavanja te vjeronauk katkad promatrati i kao #vjeronauk u školi (hashtag), on nikada ne smije zaboraviti da je vjeronauk i više od trenutnog izričaja. Vjeroučitelj je pozvan vlastitim životom opisivati i tumačiti evandjelje. Svjestan da je „toliko putova prema Bogu koliko je ljudi“ (Joseph Ratzinger, *Sol zemlje*, str. 8.), on zato ostaje trajno budan i kreativan u naviještanju evandjelja.

Dragi učenici, roditelji, učitelji i vjeroučitelji, navjestitelji evandjelja i ljudi dobre volje, koji želimo doista suvremeno obrazovanje, upustimo se u obrazovne promjene, ali ne zaboravimo,

s jedne strane, istinske izvore obrazovanja, a s druge strane, budućnost za koju danas preuzimamo odgovornost.

Đakovo, 22. kolovoza 2017.

+ Đuro Hranić  
predsjednik Vijeća HBK-a za katehizaciju  
i novu evangelizaciju